

Utbildningsinspektion i Gottne och Mellansel skolor förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av Gottne och Mellansel skolor	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av resultaten.....	3
Bedömning av genomförandet.....	4
Bedömning av förutsättningarna	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt skolorna den 7 och 8 november 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanerna och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Örnsköldsvik kommun och Gottne och Mellansel skolor, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I skolorna intervjuades rektorn, personal och elever samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i förskoleklass och årskurserna 1–6. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av Gottne och Mellansel skolor

Gottneskolan	Antal elever
Skolbarnsomsorg	16
Förskoleklass	7
Grundskola	39

Mellanselskolan	Antal elever
Skolbarnsomsorg	17
Förskoleklass	5
Grundskola	69

Gottne och Mellansel skolor tillhör Anundsjö skolområde. Verksamheten vid skolorna omfattar förskoleklass och årskurserna 1–6. Skolorna är centralt belägna i orterna Gottne och Mellansel vilka ligger ett par mil från varandra och cirka tre mil från centralorten Örnsköldsvik. Gottneskolan är inrymd i den gamla skolans lokaler samt i den tidigare lärarbostaden i byggnadens övervåning. Skolan byggdes i trä på 1920-talet. Mellanselskolan byggdes år 1962 och består av tre tegelbyggnader, huvudbyggnad, idrotts- och musiksal samt matsal. Eleverna vid Gottneskolan har idrottsundervisning i bygdegården. Slöjdundervisning får de i Moskolans lokaler, cirka fem kilometer från skolan.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Gottne och Mellansel skolor och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att lärandemiljön vid skolorna kännetecknas av trygga elever som får möjlighet att prova olika sätt att lära. Stämningen beskrivs som trygg och skolorna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete. Skolorna har utarbetade och kända ordningsregler. Inspektörerna bedömer att skolorna i högre grad bör öka delaktigheten vid utarbetandet av dessa. Skolorna saknar likabehandlingsplan.

Elevernas kunskapsutveckling följs upp i utvecklingssamtal, läs- och skrivutvecklingsdiagnoser, samt nationella prov i årskurs 5 i svenska, engelska och matematik. Skolorna bör dock bli tydligare i att dokumentera och följa upp utvecklingen i samtliga ämnen. Vidare måste skolorna också upprätta individuella utvecklingsplaner för samtliga elever. Skolorna har ett tydligt system för att upptäcka elever i behov av särskilt stöd. Resultaten på de nationella proven i årskurs 5 visar att behovet av stöd är stort, vilket intervjuerna bekräftar. Skolorna måste också se över undervisningen i hem- och konsumentkunskap så att den ger eleverna möjlighet att nå målen i årskurs 5. Det är också viktigt att eleverna successivt får större inflytande över all undervisnings innehåll och form samt att skolorna ser över undervisningen i och användandet av datorer. Det är viktigt att skolorna inom elevens val säkerställer ett utbud av aktiviteter, som syftar till att bredda och fördjupa elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Skolorna måste också utarbeta egna arbetsplaner och kvalitetsredovisningar i enlighet med förordningarna

Föräldrarådet vid Gottneskolan tar ut en mindre avgift för utflykter, materialinköp och visst underhåll av skolan. Mellanselskolan tar ut några mindre avgifter för skolutflykter. Vid intervjuerna framkommer att Mellanselskolan har ett utrustningskrav på eleverna. Inspektörerna vill betona att grundskolan ska vara avgiftsfri för eleverna.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolorna upprättar inte individuella utvecklingsplaner för alla elever (7 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Eleverna ges inte möjlighet att nå målen i årskurs 5 i ämnet hem- och konsumentkunskap (2 kap. 6 § grundskoleförordningen).
- Skolorna erbjuder inte alla elever det stöd de har rätt till (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Skolorna upprättar inte någon egen skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten (förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Skolorna har inte upprättat egna arbetsplaner (2 kap. 23 § grundskoleförordningen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Utbudet i elevens val.
- Kännedom om målen i andra ämnen än svenska, engelska och matematik.
- Kunskapsuppföljningen i samtliga ämnen.
- Skolans analys av elevernas resultat.
- Elevernas delaktighet i undervisningen och i skolgemensamma frågor.
- Användandet av datorer i undervisningen.
- Tillgång till aktuella läromedel.
- Säkerställa att föräldrarna kontaktas vid kränkningar vid Mellanselskolan.
- Skolans ansvar för elever i anslutning till skolskjutsarnas avgång.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanerna, de nationella kursplanerna och programmålen.

Kunskap, utveckling och lärande

Inspektörerna bedömer att verksamheten i förskoleklassen är planerad utifrån läroplanens intentioner och att eleverna ges förutsättningar att utvecklas i den riktning som målen för skolformen anger.

Gottneskolan följer upp kunskapsutvecklingen genom nationella prov i årskurs 5. Skolans egna resultat för år 2006 visar att alla når upp till grundskolans kunskapsmål i svenska men inte i matematik och engelska. Det är också skillnader mellan pojkar och flickor där pojkarnas resultat är sämre än flickornas.

Mellanselskolan följer upp läs- och skrivutvecklingen i årskurs 1–2 samt kunskapsresultaten i svenska, engelska och matematik genom nationella prov i årskurs 5. Vid intervjuerna framkommer att det är påfallande många elever som inte når upp till grundskolans kunskapsmål i svenska, matematik och engelska. Skolans resultat av nationella proven år 2006 visar också att pojkarnas resultat är sämre än flickornas. Inspektörerna är medvetna om att det är svårt att dra slutsatser med ett så litet underlag, men båda skolorna bör ändå analysera orsakerna till resultaten.

Vid intervjuerna framgår att eleverna tycker att skolan är viktig och att de tillägnar sig goda kunskaper. Inspektörerna upplever att skolornas flexibla organisation av undervisningen årskursvis, tematiskt och ämnesmässigt bidrar till att ge eleverna en undervisning av god kvalitet.

Normer och värden

Inspektionen visar att elevernas lärandemiljö vid skolorna i huvudsak är trygg och trivsamt. Vid intervjuerna betonas fördelarna med att skolorna är lagom stora och att föräldrar, elever och personal känner varandra. Inom skolområdet finns en likabehandlingsplan som vid inspektionstillfället var ute på remiss och således inte färdigställd. Skolorna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete där ett antal olika aktiviteter ingår. Gottneskolan har ett faddersystem för elever i årskurs 1 och 6, ”tjej- och killsnack” samt värderingsövningar. Vid fall av kränkningar meddelas föräldrarna vilka sedan inbjuds till skolan om behov finns.

I Mellanselskolan förekommer diskussioner om värderingar klassvis och i tvärgrupper över skolan för att på så sätt bidra till att eleverna blir trygga med varandra. Vid incidenter ska skolan meddela föräldrarna. Vid intervjuer framkommer att skolan dröjt att meddela föräldrarna. Inspektörerna menar att arbetet med värdegrunden måste kommuniceras till elever, föräldrar och personal för att på så sätt bli tydligt och känt. Skolorna måste också färdigställa likabehandlingsplanen och säkerställa att den är känd av alla.

Klasserna i respektive skolor har utarbetat egna klassregler. Skolorna har också utarbetade övergripande ordningsregler vilka elever, föräldrar och personal är förtrogna med. Eleverna har dock inte varit delaktiga i utarbetandet av dessa. Enligt förändringar i grundskoleförordningen 1 juli, 2006 har rektorn ansvar för att ordningsregler utarbetas och följs upp under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Pedagogisk verksamhet

Båda skolorna är organiserade i åldersblandade grupper. I Gottneskolan är förskoleklassen integrerad med årskurs 1, och är en F–3-grupp. Årskurs 4–6 utgör en grupp. Mellanselskolan består av fyra klasser där förskoleklassen är integrerad

rad med årskurs 1 och 2. De övriga klasserna är årskurserna 3–4 och 4–5 samt årskurs 6. Skolan har delat på årskurs 4 beroende på det stora elevantalet.

Mellanselskolan väljer att bedriva undervisningen i engelska i huvudsak årskursvis då man finner att det ger det bästa inlärningsklimatet. I övriga ämnen sker undervisningen åldersblandat. Gottneskolan delar de åldersblandade grupperna vid större genomgångar i de olika ämnena.

Intervjuer visar att eleverna vid båda skolorna är nöjda med sin undervisning, som vid klassrumsbesöken kännetecknas av kreativitet, ordning och reda och där eleverna vet vad som förväntas. Eleverna anser också att de lär sig viktiga saker i skolan. Rektorns prioriterade utvecklingsområden är läsinlärning, där elevernas läsutveckling i årskurs 1–3 följs upp med hjälp av läsutvecklingsscheman. Andra utvecklingsområden är att utveckla tematiska arbetssätt samt att skapa en röd tråd i undervisningen. Vid intervjuerna framkommer att eleverna har dålig kännedom om målen. Inspektörerna vill betona vikten av att elever och deras vårdnadshavare känner till målen i skolans ämnen.

Vid intervjuerna framkommer vidare att eleverna anser att de har mer inflytande över arbetssättet än över undervisningens innehåll. Inspektörerna anser att eleverna tar ett större ansvar för undervisningens form och innehåll ju äldre de blir för att på så sätt upprätthålla lusten att lära.

Skolornas formella demokratiarbete är uppbyggt kring klassråd en gång i veckan alternativt varannan vecka för Mellanselskolan. Dagordningen utgörs av elevernas förslag och eleverna leder också mötet som ordförande och sekreterare. Mellanselskolan har också skolråd varannan månad där klasserna förbereder frågorna, samt matråd där eleverna får föra fram synpunkter på skolluncher och matsalsmiljö. Skolorna har en aktiv föräldramedverkan. Gottneskolan har ett föräldraråd som tillsammans med lärare engagerar sig i trivselsfrågor och mindre underhåll av skolans lokaler. Mellanselskolan har en föräldrastyrelse, som för fram föräldrarnas synpunkter till rektorn. I båda fallen medverkar elever. Skolorna håller också på att utbilda elevskyddsombud för den fysiska miljön. Föräldrarna vid båda skolorna anser att de har påverkansmöjligheter på skolan. Vid föräldraintervjuer på Mellanselskolan framkommer en oro över tillsynen tiden mellan skolans slut och bussarnas avgång för de elever som åker skolskjuts. Det framkommer att elever både avvikit från skolområdet samt utsatts för kränkande behandling i väntan på skolskjutsarna avgång. Inspektörerna påpekar att skolan har ett tillsynsansvar inte bara den schemabundna tiden, utan också viss tid före dagens första lektion och efter dagens sista lektion.

Vid inspektionstillfället framkommer att skolorna påbörjat sitt arbete med den individuella utvecklingsplanen och också upprättat planer för ett fåtal elever. Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev i samband med utvecklingssamtalet. Planen skall vara ett framåtsyftande måldokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram. Vid utvecklingssamtalet skall läraren i en individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Mot bakgrund av ovanstående vill inspektörerna framhålla vikten av att skolorna intensifierar sitt arbete med att upprätta individuella utvecklingsplaner för samtliga elever.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Skolorna verksamhet har lyckats förena skolans och förskolans pedagogik på ett bra sätt. Skolorna genomför tester och diagnoser av läsinlärning i årskurs 1 och 2 och upprättar också åtgärdsprogram vid behov. Skolorna genomför nationella prov i svenska, engelska och matematik i årskurs 5. Skolorna följer upp elevernas kunskapsutveckling i svenska, engelska och matematik vid utvecklingssamtalen. Uppföljningen av målen i övriga ämnen är dock otydlig. Inspektörerna menar att skolorna bör bli tydligare i sin information om målen i övriga ämnen både till elever och till föräldrar.

Skolorna har tydliga rutiner för att upptäcka elever i behov av särskilt stöd, där resultaten på de nationella proven är en del i kartläggningsarbetet. Alla elever i behov av särskilt stöd får det dock inte. Inspektörerna anser att det är viktigt att skolorna bättre följer upp resultaten av de nationella proven och att rektorn ser till att alla elever i behov av särskilt stöd erbjuds det.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Barn- och utbildningsnämnden antog år 2005 ett nytt kvalitetssystem för Örnsköldsviks skolor, en så kallad problembaserad skolutveckling. Metoden är under utveckling i kommunen och sker i samarbete med Karlstad universitet. Personalen arbetar med att successivt föra in den nya modellen och menar att det måste få ta tid. Som ett led i den processen har personalen fått utbildning i denna modell. Tanken är att kvalitetsarbetet ska ta sin utgångspunkt i de behov arbetslagen har av utveckling för att nå uppsatta mål.

De enskilda skolorna inom Anundsjö skolområde upprättar ingen kvalitetsredovisning. Istället utvärderar varje skolas arbetslag sin verksamhet och sammanställer sina erfarenheter utifrån den probleminventering som görs. Dessa verksamhetsutvärderingar utgör sedan underlag för skolområdeschefens sammanställning, vilket resulterar i en skrivelse kallad "Det är som gått". Utifrån denna anger sedan skolområdeschefen vad som ska utgöra skolområdets utvecklingsplan. I den redovisningen går inte att utläsa i vilken mån Gottne och Mellansel skolor lyckats i sin måluppfyllelse.

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning skall varje skola årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen skall innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. I kvalitetsredovisningen skall även verksamhetens förutsättningar och arbete redovisas. Inspektörerna vill dessutom lyfta fram betydelsen av att informera och göra föräldrar och elever delaktiga i arbetet med kvalitetsredovisningen och dess innehåll. Vid inspektionstillfället har skolorna inte heller någon utarbetad arbetsplan.

Skolans styrning och ledning

Gottne och Mellansel skolor leds av en heltidsanställd rektor som dessutom har ansvar för Skorped och Mo skolor, alla F – 6 skolor. Rektor ansvarar för förskola, förskoleklass, skolbarnsomsorg och grundskola vid samtliga fyra skolor

Skolorna är organiserade i arbetslag med arbetslagsledare, vilka rektorn träffar en gång i månaden och vid behov. Intervjuerna visar att rektorn har ambition att vistas ute i verksamheten så mycket som personalen önskar, men att tiden

inte räcker till. Administrativa uppgifter, möten och restid mellan skolor tar mycket tid. Rektorn anser att det pedagogiska utvecklingsarbetet är centralt och har vid båda skolorna prioriterat läs- och skrivutveckling samt utveckling av tematiska arbetssätt. Intervjuer visar att rektorn har ägnat mindre tid åt Gottneskolan än åt Mellanselskolan, något som också rektorn bekräftar eftersom behoven vid Mellanselskolan varit stora. Där finns också många elever i behov av särskilt stöd.

Inspektörerna konstaterar att rektorn i många avseenden är en fungerande ledare och i huvudsak förtrogen med verksamheten. Rektorn har personalens, elevernas och föräldrarnas förtroende, men bör ta ett tydligare pedagogiskt ledningsansvar för verksamheterna.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bland annat i skollagen.

Tillgång till utbildning

Inspektionen visar att eleverna överlag har god tillgång till utbildning, men att ämnet hem- och konsumentkunskap inte bedrivs enligt läroplanen vid någon av skolorna. Vid Mellanselskolan får eleverna ingen undervisning i ämnet. Rektorn måste därför säkerställa att eleverna får undervisning i ämnet så att de kan nå målen i årskurs 5. Skolorna genomför elevens val under ett längre pass en gång i månaden. Vid elevintervjuer framkommer att ämnesvalen är bestämda av lärarna. Enligt förordningen ska elevens val syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper utifrån deras intresse. Inspektörerna vill betona vikten av att eleverna erbjuds ett varierat urval av aktiviteter, som breddar och fördjupar elevernas kunskaper i något av skolämnen.

Skolorna har bibliotek, vilket används ofta av eleverna. Datorer finns, men intervjuer visar att de används mycket sparsamt som pedagogiskt hjälpmedel.

Vid intervjuerna framkommer att skolorna tar ut avgifter för exempelvis utflykter. Föräldrarådet vid Gottneskolan tar ut en mindre avgift för att täcka kostnader för olika aktiviteter inklusive visst underhåll av skolbyggnaden. Mellanselskolan tar ut mindre avgifter för utflykter. Några föräldrar upplever också kravet att eleverna ska ha både en skridsko- och skidutrustning som ekonomiskt betungande. Grundskoleförordningen slår fast att utbildningen ska vara avgiftsfri för eleverna och att de utan kostnad ska ha tillgång till böcker, skrivmateriel, verktyg och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning. Inspektörerna vill påminna skolorna om författningarnas krav på att utbildningen skall vara avgiftsfri.

Personalresurser

Skolornas tillgång till pedagogiskt utbildad personal med högskoleutbildning var år 2005 över genomsnittet för kommunen. Skolan uppger för år 2005 är att Gottneskolan hade 9,9 lärare/100 elever och Mellanselskolan 9,5 lärare/100 elever jämfört med kommunens 7,8/100 elever. Enligt rektorn har personaltätheten sjunkit vid skolorna under läsåret 2006/07. Vid Gottneskolan undervisar

husmor i hem- och konsumentkunskap. Intervjuerna visar också att personalomsättningen varit ovanligt hög på Gottneskolan de senaste åren.

Skolorna har tillgång till ett skolområdesgemensamt elevvårdsteam bestående av skolsköterska, skolkurator, skolläkare och psykolog. Skolorna har också tillgång till skolområdets specialpedagoger vilka både arbetar direkt mot eleverna och handleder lärarna i specialpedagogiska frågor.

Lokaler, Läromedel, pedagogiskt material och utrustning

Gottneskolan är inrymd i den gamla skolan byggd på 1920-talet. Undervisningslokalerna ligger både i de tidigare skollokalerna och en trappa upp i den tidigare lärarbostaden. Det är relativt gott om utrymme för gruppdelningar och eget arbete. Lokalerna är slitna och i behov av upprustning vilket även gäller den tekniska utrustningen. Datorer finns men används sällan i undervisningen. Vid intervjuerna framkommer att eleverna endast vid enstaka tillfällen använder Internet som kunskapskälla. Skolan har dock ett välutrustat bibliotek, som eleverna ofta använder sig av. Idrottsundervisningen bedrivs i den gamla bygdegården som enligt intervjuerna fungerar bra även om den inte har ändamålsenlig utrustning. Eleverna åker dock till Mellanselskolan en gång i månaden för idrottsundervisning. Slöjdundervisningen sker i Moskolan. Gottneskolan har en egen matsal där maten lagas. Skolköket används också i hem- och konsumentkunskapsundervisningen.

Mellanselskolan ger ett fräscht och välkomnande intryck och inspektörerna bedömer tillgången till lokaler som god även om det vid intervjuerna framkommer att man känner sig trångbodd sedan förskoleverksamheten flyttat in. Skolans bibliotek används av eleverna som grupp- och lärum. Skolan har TV, video och datorer, men intervjuer visar att användningen av datorer i undervisningen är sparsam även här.

Skolorna har god tillgång till läromedel. Inspektionen visar dock att en del läromedel, framförallt inom samhällsorienterade ämnen, kartböcker och vägghar- tor är inaktuella.

Datum	Ort
2007-01-31	Umeå

Gunnar Swenson
AnnaCarin Nilsson